

המעבר מיראה ליראה

קלח. כשאדם הולך ע"פ תומת חינוכו, עומד במצב הפשטות של אמתה וסדר מוסרי מתובר ביראת העונש ואהבת שכו, בתור דבר העקרי, הגורם לכל סיבוכ החיים והרחניים שלו, כל המעשים הטובים והמדודת הטובות יונקים אז משורש קטן ושפל זה.

כיון שהוא מתעלה, הרי הוא מתחיל לפקח את עיניו, להכיר את הטוב והאור באמתת עצמו, שזכות הוא מעט את עצמו, את פרטיותו, חזריו מניס את עצמו יותר בחיי הכלל, הטוב הכללי מחל הוא לקחת את לבבו.

ומתוך הרליגה הרוחנית הזאת, שהוא דולג מתוך החוג המוגבל באהבת עצמו הצוה אל אהבת הכלל הרחבה, הוא עלול לאבד קניינים, שהם אמנם לכאורה קטנים, אבל באמת נכבדים הם מאד. סדרי חיים טובים, שהם מושרשים יפה בהליכותיו, בסדרי האמנה, מתאימים הם כולם דוקא אל העליוניות שבמטרה של אהבת הכלל. אבל לא קל הוא הדבר להכיר את כל התוים המדויקים בתוך ההתרוממות הרוחנית הכללית.

אבל כמה שקשה היא עבודה זו בהתחלתה מזכרחת היא, כי אם יהיה האדם מאבד את הרשמים המעשיים כפי דייקנותם, מטשטש הוא כזה את הסגנון היותר חזק שבחיי המעשה, שהוא הבסיס לחיי הרוח היותר דוממים. ומפני שפוגם הוא בעבריות מעשית את האידיאלים הנשאים, שהם המגמות האחרונות של מעשה התורה והמצוה, אע"פ שהוא איננו מרגיש ביוחשם של המחשבות העדינות ברוממות עם עם המעשים הללו, מ"מ סך היא המדה, שהנשמה נפגמת, האידיאלים מתרחקים בהיותם המציאותית מההכרה הנפשית הפנימית, כלומר ממהות החיים של הנפש, שהיא כבר שברה את הבסיס המעשי שלהם, וכזה כבר מתקצצות הנפשים, והמעוף הנשמתי לגודל ושיגור עליון מתחלש הוא בתוכיותו. יכול להיות שיהגה, שיחשוב יצייר וידמה, שהוא עדיין שט בעולמות אציליים, שהוא שואף לאידיאלים רמים, אבל הכח הפנימי מסולק הוא ומטומטם ע"י הטמטום המעשי. והמסגרת המעשית, שהיתה בטוחה כ"כ בהשתמרותה, בהיות כל הנשמה קשורה למרכז של שכו ועונש, בלא התנשאות אידיאלית וחפץ של הכרה פרטית כלל, נעשית רפודה, אחרי ההתרוממות אל עולם האצילות הנפשית וההכרה השכלית.

אשר על כן ההכרח מעיק, שכשם שהתעלתה הנפש להיות חיה חיה הכרה בכללותה, השאיפה של חיי הרוח, כן תעמיק עוד יותר בחיפוש רוחני עד אשר תבא לאותו המצב, שהמקור הכללי של השאיפה האידיאלית יגלה לפניו את כל מכמניו, והקישור הפנימי לפרטיות הדייקנות של ארתות החיים המעשיים, שהוא עומד הכן על בסיסו בימי הקטנות, ישאר על עמדו, ועוד יותר הידור והמדות קודש בימי הגרלות, בעת ביכור המחשבה האצילית העליונה, אשר האמת של שכו ועונש לא יהיה עוד הגורם העיקרי בדחיפת החיים המוטריים, כ"א התשוקה האידיאלית, לחיים שיש בהם תוכן מדעי ומוסרי במלא מובנו.

אגרת התשובה

ביסוד הכל צריכה לבוא ההסכרה הכללית של בטחון התשובה ועוצם השלוה ושמחת העת שצריכה להיות מתלבשת הנפש של כל איש אשר אור התשובה מאיר בגשמתו. ולכרין עם זה לכאר איך שמתח-אמת זאת ונעם זיו קודש זה איננו מפר יראה חלילה, ואיננו מגרע כחוט השערה מכל התעוררות הנפשית הנקנית בגפש מכל מיני ציורים של יראת תתאה, אדרבא הוא עוד מרבה את הכח התמציתי של ההיירות והזריזות הנשמתיים.